
IVAN RASTEGORAC

VOLITE LI FILMSKI ČASOPIS?

Od 1966. godine, svake godine sa po jednim finansijski na jedvite jade namirenim brojem, uzalud pokušava da se izbori za život u našoj kulturnoj sredini publikacija »F«, u Srbiji *jedini* filmski časopis. Nije tu počinovničenu sredinu mnogo razgatio ni u nas redak i neobičan način na koji je grupa mladih i najmlađih filmskih kritičara i filmskih poslenika (Miodrag Stanišavljević, Aleksandar B. Kostić, Marija Majdak, Ivan Rastegorac, Adam Puslojić, Radoslav Zečević, Mirjana Nikolić, Bogdan Tirnanić, Ranko Munitić, Božidar Zečević, Dragomir Zupanc, Bogdan Kalafatović i Lazar Stojanović) rešila da počne. Znajući za obilje časopisa u nas i za uobražene ambicije mnogih »udvarača« kulturne istorije da časopise pokreću o trošku društva, računajući, takođe, sa otporom i nepoverenjem na koje mladi svakodnevno nailaze, a, sa druge strane, svesna neophodnosti jedne publikacije za širenje filmske kulture i za tumačenje veoma samosvojnih i nadahnutih trenutaka naše kinematografije, ova grupa okupljena inače oko pokreta Filmske omladine u Srbiji, koji je tada počinjao da postoji i čiji su oni bili inicijatori i inspiratori, smogla je snage da sa minimalnim dobijenim sredstvima i besplatnim radom, služeći se po zakonu nužde i improvizacijom, izda *predlog za časopis* na čijoj je prvoj strani bilo predočeno sledeće: »Ovo je zapravo jedna ponuda. Nismo pisali elaborat u kome bismo ubeđivali i objašnjavali kakva je publikacija za širenje filmske kulture... potrebna i moguća. Umesto toga napravili smo ovu knjižicu. Ona je istovremeno prospekt i bilten Filmske omladine Srbije (jednim delom časopis je nastojao da bude priručna literatura, neka vrsta servisa vodstva i članstva FO po manjim mestima — prim. I. R.) i prvi i možda poslednji broj časopisa »F«...« Slutnja da će podrška izostati, izražena u ovoj poslednjoj rečenici, nije, kao što se da videti, bila samo plod gole intuicije.

Sve je inače bilo u skladu sa upravo proklamovanom politikom u kulturi po kojoj je trebalo prekinuti sa dotiranjem »mačke u džaku«, po kojoj su za fondove bile interesantne samo precizno definisane akcije i to takve koje unapred garantuju određen efekat i određen kulturni uti-

caj, pa, ipak, stav redakcije i opipljivi prezentirani materijal nisu za merodavne značili ništa. Nije, začudo, značilo mnogo ni to što je »F« prirodno izrastao iz aktivnosti Kulturno-prosvetnih zajednica, Filmske omladine u Srbiji i srodnih nastojanja mladih kritičara, a nije bilo presudno ni to što je pojava časopisa naišla na veoma dobar prijem u stručnim krugovima i kulturnoj javnosti, što je o njemu laskavo pisano i što je pritom isticano da je redovno izlaženje ovakve publikacije preko potrebno, što je išao iz ruke u ruku kao glasilo za naše prilike izuzetno dobro uređeno. Danas, dve godine kasnije, dve godine u kojima je »F«, silom boga, uspevaio da postoji samo sa po jednim brojem, u stvari sa po još jednim *predlogom* godišnje, taj isti časopis nema nikakvih sredstava i, čini se, nikakvih izgleda za postojanje. Jer, praktično, on ne postoji i neće postojati sve dok mu se ne omogući trajniji uticaj i prilika za kontinuirane akcije, za sistematsko i široko praćenje filmske umetnosti.

Ma koliko to moglo zvučati provokativno, nemoguće je izbeći zaključak da je nepostojanje filmskog časopisa u Srbiji posledica opšte manjkavosti i provincijalnosti naše kulturne politike. Paradoksalno je da srpska kinematografija poslednjih godina postiže izuzetne uspehe i u jugoslovenskim i u svetskim okvirima, da čitava grupa relativno mladih režisera, pravih autorskih ličnosti, stvara jedinstvenu fizionomiju filmske umetnosti u nas i daje joj samosvojnu boju, a da za to vreme ne postoji jedna ozbiljna publikacija koja bi pratila, možda usmeravala, teorijski, kritički proučavala i rezimirala sadržaj, suštinu tih, za nas bez sumnje dragocenih, dela. Teorijsko, esejističko i studiozno kritičko praćenje razvoja naše kinematografije, u ovom periodu posebno srpske kinematografije koja na izvestan način doživljava procvat, ne postoji. Tačnije, svodi se na novinske informativne i na novinske kritičke tekstove razbacane po raznim listovima.

Istovremeno, kao da nekome godi da grupa mladih i najmladih filmskih kritičara iz Beograda bude onemogućena u svom razvitku, dozrevanju i svom jedinstvenom nastupu. I dok su naša filmska kritika, esejistika i teorija uglavnom zakrčljale, dotle su pera tih već stasalih mladih ljudi, ako žele da se bave filmom na najozbiljniji način, prepuštena milosti i nemilosti komercijalizovanoj štampi. Vladavina takve štampe nadvladaće njihov mladalački žar tako što neće trpeti ni prihvatati, i već ne prihvata i ne trpi, njihove pokušaje poniranja u filmsko delo i uopšte njihov pristup filmskoj umetnosti. Biće manje-više smešno da pišu tekstove koji nisu golicavo štivo za nečije malograđansko popodne i oni će se neminovno osuti. To je više nego izvesno i, recimo to još jednom, izgleda da to nekome godi. Nemajući gde da objavljuju, ti kritičari ne mogu ni da dokažu svoje prisustvo. Utoliko veća

...
mogućnost za činovnike kulture i neverne Tome da tvrde kako oni u stvari i ne postoje.

Uzged budi rečeno, umetnost i misao o umetnosti trebalo bi da idu uporedo. Bar sa filmskom umetnošću u nas to nije slučaj. Ranije, pre šest-seдам godina, kada smo imali dvojicu-trojicu aktivnih filmskih teoretičara i estetičara, nismo imali dostojne filmove; danas, kada se naši filmovi svojom dubinom i slojevitošću nameću i svetskim znalcima, nama na raspolaganju stoji nekoliko lažnih idola dnevne novinske filmske kritike.

Huda sudbina kakva prati »F«, mada je izabrao najpošteniji put da izbori svoje postojanje, mada je pravljen da služi i za širenje elementarne filmske kulture i uprkos tome što je umeo da se dopadne, nije ohrabrenje za one koji, takođe pošteno i sa odgovarajućim sposobnostima, budu rešili da načine sličan pokušaj. Kudikamo pre to je podstrek za mutivode i činovnike duhom kojima pogoduje činjenica da se do časopisa dolazi preko akata i elaborata.

Ali, umalo da izostane ime onog na čiju su adresu ove reči uglavnom upućene.

Tražeci materijalna sredstva za redovno izlaženje, redakcija »F« uputila je ove godine zahtev Upravnom odboru Republičkog fonda za unapređenje kulturnih delatnosti. (Tekst zahteva i odgovor objavljeni su u »F 68«.) Dobijen je odgovor iz koga citiramo naredno mesto:

»Početkom ove godine Upravni odbor je u načelu prihvatio obavezu da u finansiranju časopisa »F« učestvuje, pod uslovom da Republički fond za unapređenje kinematografije participira sa 50% sredstava, međutim, Upravni odbor ovog Fonda nije pokazao nikakvo interesovanje za časopis »F«.«

Neka ovi redovi ostanu Republičkom fondu za unapređenje kinematografije — u spomen!